

B. MARK

POWSTANIE
W GETCIE
WARSZAWSKIM

83.103

POWSTANIE W GETCIE
WARSZAWSKIM

FROM THE
LIBRARY OF

Benjamin Grey

Richardson Bennett

M.W., 1.3.58. Maude

B. MARK

POWSTANIE
W GETCIE
WARSZAWSKIM
NA TLE RUCHU OPORU W POLSCE

GENEZA I PRZEBIEG

WYDANE DRUGIE
ROZSZERZONE I UZUPEŁNIONE

ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY
W A R S Z A W A 1 9 5 4

Redaktor odpowiedzialny
SZYMON ZACHARIASZ

MARTYRS MEMORIAL AND
MUSEUM OF THE HOLOCAUST

SŁOWO WSTĘPNE

Agresja i okupacja hitlerowska w latach 1939-1944 przyniosły ujarzmionym narodom Europy dziki nieokiełznany terror, wyzysk, grabież i głód, wynarodowienie i ponurą perspektywę powrotu do stosunków niewolniczo-pańszczyźnianych. Atak zaborców faszystowskich nie był skierowany przeciw jakiejś określonej formie kultury lub pewnym przejawom cywilizacji, lecz godził w kulturę ogólnoludzką, dążył do podważenia podstaw kultury i moralności, pragnął cofnąć świat o tysiąclecia, by pogrążyć go w mrokach barbarzyństwa.

Wojna zaborcza i okupacja hitlerowska przyniosły ze sobą zbrodnię ludobójstwa. Obłądana teoria hitlerowskiego rasizmu głosiła hasło fizycznego wytepienia całych narodów lub znacznych ich części. Nie były to odległe „melodie przyszłości“, lecz konkretne zadania, do których Hitler i jego najbliżsi współpracownicy przygotowywali armię i formacje policyjno-esesowskie już od stycznia 1939 r.

Pierwszej potwornej zbrodni ludobójstwa miano dokonać na Żydach. Ze wszystkich ludów gnębionych przez Hitlera Żydzi byli gnębieni najbardziej. Hitlerizm, grabiąc i prześladując wiele narodów Europy, najostrzej terroryzował i prześladował Żydów.

W swej zbrodni ludobójczej zastosowali hitlerowcy wszelkie środki, poczynając od skazania milionów ludzi na śmierć głodową aż do masowych egzekucji, od przymusowej nieludzkiej pracy niewolniczej do ataków bakteriologicznych, powodujących zarażenie dziesiątków tysięcy ludzi bakteriami tyfusu, od „selekcji“, skazujących „niezdolnych do pracy“ na śmierć, do grzebania ludzi żywcem, rozbijania główek niemowląt o słupy, duszenia gazem w autach gazowych, trucia „cyklonem“, palenia żywych ludzi w krematoriach i na stosach. W ten sposób zgładzono tylko na ziemiach okupowanej Polski około 6 milionów bezbronnych ludzi — starców, kobiet i dzieci.

Żydzi byli pierwszymi i najliczniejszymi ofiarami ludobójstwa, lecz bynajmniej nie jedynymi. Plany ludobójcze hitlerowców sięgały znacznie dalej. Ludobójcy hitlerowscy planowali zagładę znacznej części narodu polskiego. Drugiego października 1940 r., Hitler podczas spotkania z faszystowskimi wielkórzędami okupowanych ziem polskich, w swojej wypo-

wiedzi, która właściwie była programem działania, oświadczył: „Należy wytepić wszystkich przedstawicieli inteligencji polskiej, to brzmi twardo, ale takie jest już prawo życia”¹.

Himmler zaś, w przemówieniu wygłoszonym 15 marca 1940 r. do komendantów obozów na okupowanych ziemiach polskich, oświadczył, że po wykorzystaniu w przemyśle wojennym „fachowców polskiego pochodzenia — wszyscy Polacy znikną ze świata”.

Hitlerowcy już w pierwszych dniach kampanii wrześniowej dokonali masowego mordu na ludności polskiej w Bydgoszczy; Wehrmacht po wkroczeniu do miasta wymordował około 5000 mieszkańców spośród polskiej ludności cywilnej, stosując prowokację będącą prawozorem późniejszej prowokacji katyńskiej². Pod koniec roku 1942, w okresie wysiedlania ludności polskiej z Zamojszczyzny, metody hitlerowców przypominały wyraźnie metody stosowane podczas wysiedlania Żydów z gett do obozów śmierci. Zresztą Himmler już w czerwcu 1940 r. opracował specjalne wytyczne w sprawie fizycznej eksterminacji ludności polskiej. Wytyczne te w zasadzie nie odbiegały od tajnych instrukcji w sprawie likwidacji Żydów³.

Ludobójstwo stanowiło część składową napastniczych planów strategicznych sztabu Wehrmachtu. Po opracowaniu w sierpniu 1940 r. tzw. „Planu Barbarossa”, dotyczącego napaści na Związek Radziecki, przygotowano w Berlinie na początku 1941 r. tzw. „Generalplan Ost”, czyli — plan wytepienia 30 milionów Słowian⁴. Mieli oni ulec wyniszczeniu biologicznemu. Poza tym imperialiści hitlerowscy zamierzali wysiedlić na Syberię 50 milionów Polaków, Rosjan, Białorusinów, Ukraińców i Czechów. Największe ofiary miał ponieść naród polski, którego olbrzymia większość, bo 80—85%, miała być wysiedlona na Daleki Wschód⁵. Znając hitlerowskie metody, można przypuszczać, że z owych 50 milionów większość zginęłaby w drodze do miejsca wygnania.

¹ Hitler dwa razy podkreślił z naciskiem konieczność wytepienia Polaków, a zwłaszcza inteligencji. Notatka Marcina Bormanna z 2.X.1940 r. cyt. w publikacji sędziego Jana Sehn: „Hitlerowski plan walki biologicznej z narodem polskim” („Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce” t. IV, str. 128—131).

² „Relacja naocznego świadka wydarzeń bydgoskich”. Arch. Wydziału Historii Patrii KC PZPR. Hitlerowcy wymordowali Polaków pod pretekstem, iż Polacy rzekomo rozstrzelali po rozpoczęciu działań wojennych niemieckich dywersantów.

³ Sehn, op. cit., str. 119.

⁴ „ZSRR kraj socjalizmu” cz. V: „Wielka Wojna Narodowa”. Warszawa 1950 r., str. 22; „Zburzenie Warszawy”, Warszawa 1946, str. 284.

⁵ „Hitlerowski plan wysiedlenia 50-ciu milionów Słowian” („Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce” t. V, str. 209—242).

W ten sposób po zagładzie Żydów miało nastąpić biologiczne wytepienie narodów słowiańskich. Reszta, która po „selekcji” zostałaby przy życiu, miała w myśl planów hitlerowskich ulec wynarodowieniu, przekształceniu w „podludzi”⁶, czyli — w niewolniczą siłę roboczą dla rekinów niemieckiego przemysłu i junkrów.

Plany ludobójcze hitlerowców nie ograniczały się jednak do zagłady Żydów, Cyganów, dziesiątków milionów Słowian. Cała okupowana Europa pokryta została lasami szubienic i obozami śmierci.

Tysiące zakładników, setki tysięcy przypadkowych ofiar łapanek, setki Lidic⁷ i Oradour⁸ padały ofiarą ludobójczego terroru w Europie zachodniej, północnej i południowej. „Trwa straszliwa akcja fizycznej zagłady żywych sił narodów w krajach okupowanych” — stwierdza pismo podziemne z okresu okupacji. — „Masowo morduje się bojowników antyfaszystowskich i patriotów Norwegii, Francji, Belgii, Holandii, Jugosławii”⁹.

Zasadniczą cechą ludobójstwa hitlerowskiego był nie tylko potwornie wielki zasięg zbrodni, nie tylko perfidna metoda ogłuszania ofiary kłamliwymi informacjami, lecz w równie wielkim stopniu wprężenie nauki i nowoczesnej techniki w służbę zbrodni przeciwko ludzkości. Hitlerowcy postanowili, przy pomocy nowoczesnej techniki, wytepić całkowicie lub częściowo ujarzmione narody. Hersztowie szajki nazistowskiej dla zwiększenia tempa zagłady milionów ludzi przyciągnęli do współpracy sfaszyzowaną i skorumpowaną część niemieckich pracowników nauki. Uczenci pracowali nad nowymi metodami niszczenia ludzi, dokonywali eksperymentów na więźniach obozów koncentracyjnych, wynajdywali różne środki masowego zabójstwa w obozach zagłady. „Cała nauka narodu (czytaj: „hitlerowscy uczeni” — B.M.) — chełpił się już w 1933 roku hitlerowski „profesor” Karl Haushofer, — powinna służyć wodzom ruchu

⁶ „Wschodni naród podludzi” („Untermenschenvolk des Ostens”) — tak określa Himmler naród polski w swych „Myślach o traktowaniu obcoplemiennych na wschodzie” („Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce” t. IV, str. 124).

⁷ Lidice — wieś czeska, która została przez hitlerowskich ludobójców starta z oblicza ziemi za to, że w okolicy był silny ruch oporu.

⁸ Oradour — miasteczko francuskie, w bestialski sposób „spacyfikowane” przez bandy esesowskie, które zamordowały 600 mieszkańców miasteczka od niemowląt do starców. Burżuazyjny sąd francuski wydał na ludobójców łagodne wyroki. Głównych winowajców nie sądzono, gdyż angielskie władze okupacyjne i „rząd” Adenauera odmówiły ich wydania. Esesowców alzackich, uczestników zbrodni, rząd francuski wypuścił na wolność.

⁹ „Der Ruf” (Zew), organ Bloku Antyfaszystowskiego w getcie warszawskim, Nr 1 str. 2.